

Népvédelmi propaganda a Turul Szövetségben ^[1]

A Turul Szövetség, a két világháború közötti időszak legerősebb társadalmi- és egyetemi szervezeteként jelentős befolyással rendelkezett a korszak közgondolkodására, és szolid érdekvédelemmel rendelkező képessége folytán – különösen Gömbös Gyula és Darányi Kálmán miniszterelnöksége alatt – bizonyos fokig alakította a politikai döntéseket is.

Bevezető

A Turul Szövetség eszmei széttöredezése

Az 1930-as évek első felére az ekkor hozzávetőlegesen 30 000 fős tagságot számláló fajvédő tömegszervezet az egyetemisták mellett a felsőoktatási tanulmányait befejezetteket is magába foglalta, 1932-től pedig – miután *Végyváry József* fővezér meghirdette „Turul-mozgalmat”, és ennek révén ún. vegyestörzseket hoztak létre – a paraszti és munkásszámazású fiatalok ugyancsak tagjai lehettek.

A korabeli szellemi-politikai mozgások, a falukutatók mozgalma, részben a nemzetközi kommunista mozgalom nyomása, majd pedig a náci típusú szélsőjobboldal előretérése a Horthy-kor második évtizedének közepére erősen kikezdték, és megváltoztatták a Turul Szövetség ideológiai arculatát, amely korábban szinte kizárólag az egyetemi zsidóverésekben, illetve zsidóknak minősített hallgatókkal szembeni inzultusokban nyilvánult meg.

A népi mozgalom hatására a Horthy-korszak második évtizedének elejére az egyetemi bajtársi szervezetekben is egyre-másra jutottak szóhoz a falukutatók. Az 1932 októberében hatalomra került Gömbös Gyula elsőként látta meg a népi mozgalomban rejlő lehetőségeket. Gömbös, akinek politikai nézetei centrumában a fajvédelem állt, elsősorban keresztény gazdaságokat, „magyar fajú” kisbirtokosokat akart. Ennek a - nézete szerint - zsidóság elleni küzdelemnek leginkább a korszakban elszegényedett, kulturálisan és gazdaságilag bomlásban lévő parasztság felelt meg. Ezért számtalanszor hangoztatta általános elveit: az anya- és csecsemővédelmet, az egyke elleni harcot, a közegészségügy államosítását, a vidéki egészségügyi viszonyok gyors javítását, a vidéki kultúra ápolását. A népi írók természetesen magával vonta elköteleződésüket a Gömbös-kabinet iránt is. A szövetségen belüli - *Jászai Lajos*, *Roboz Zoltán*, *Halka Sándor*, majd egyre inkább *Fitos Vilmos* - fémjelezte - „népi szárny” soraiban is felerősödött az igény, hogy a „törzsköcs” magyarság problémáit fel kell mutatni, ezáltal kell majd - földosztással egybekötött demokratikus reform révén - az általuk hanyatlásnak indult nemzetet újjáépíteni. A munkásság, és a középosztály egyes csoportjai felé nyitás igénye tehát egyre terjedt, majd 1937-re elsősorban vidéki tagszervezetek csatlakozásával ún. „Turul-ellenzékké” terebélyesedett. Így kapcsolódott össze a népi mozgalom és a kormánypolitika közös óhaja, amely számos eredményt hozott a későbbiekben is.

Az 1935-re végbemenő törvényhozói elítváltásban viszont helyet kaptak a reformnemzedék tagjai is, köztük azoknak a radikális jobboldali szervezeteknek a vezetői, akik egyetértettek az említett programmal. Így lett 1935-ben parlamenti képviselő *Bánsághy (Velcssov) György*, a Csaba vezére, a Turul Szövetség alapító tagja és *Végyváry (Verbovszky) József* orvos, a Turul fővezére is. Mandátumuk, és immár a Turulra vonatkoztatva alsóbb szinteken megjelenő segítségnyújtások sorozata természetesen magával vonta elköteleződésüket a Gömbös-kabinet iránt is. A szövetségen belüli - *Jászai Lajos*, *Roboz Zoltán*, *Halka Sándor*, majd egyre inkább *Fitos Vilmos* - fémjelezte - „népi szárny” soraiban is felerősödött az igény, hogy a „törzsköcs” magyarság problémáit fel kell mutatni, ezáltal kell majd - földosztással egybekötött demokratikus reform révén - az általuk hanyatlásnak indult nemzetet újjáépíteni. A munkásság, és a középosztály egyes csoportjai felé nyitás igénye tehát egyre terjedt, majd 1937-re elsősorban vidéki tagszervezetek csatlakozásával ún. „Turul-ellenzékké” terebélyesedett. Így kapcsolódott össze a népi mozgalom és a kormánypolitika közös óhaja, amely számos eredményt hozott a későbbiekben is.

A Turul Szövetség díszlátogatása a Vigadóban

1935. október. Magyar Világhíradó 610. Forrás: [Filmhíradók Online](#) ^[2]

Ugyanakkor az sem elhanyagolható, hogy éppen ezidőtájt a szélsőjobboldal is fokozott súlyt kapott a szövetségben. Végyváry József fővezérnek, kihívásként szembe kellett néznie az 1930-as években megjelenő a nyilas típusú pártokkal, ideológiákkal is. Az égető problémát a fővezérség kezdetben az egyes erőcsoportok összebékítésében látta. A kiöregedő (25 és 35 életévük közötti) „ifjúsági vezérek” azonban nem engedtek korábbi - jórészt egyetemi zsidóverésekben, provokációkban kimerülő, úgynevezett „burschenschaftos” - felfogásukból. Mellettük az új, nemzetiszocialista szélsőjobboldal prominensei között is számos turulistát ismerünk (*Kémeri Nagy Imre*, *Kemény Zoltán*, *Radó Endre*, *Salló János*, *Oláh György*, *Zsabka Kálmán* és mások). Utóbbiak teljes őrségváltást, a zsidósággal szembeni jóval radikálisabb megoldást akartak, ráadásul sokszor erős németellenes éllel. Nem véletlenül jegyezte fel már 1936 őszén egy rendőrségi jelentés: „Egyetemi hallgatók - főleg Turulisták - gyakran keresik fel a nemzetiszocialista szerveket azzal, hogy zsidóellenes akciókra készülnek és érdeklődnek, hogy számíthatnak-e a párt részéről támogatásra.” Az ehhez hasonló gyakori, többnyire helyi szervezkedéseket sem a Belügyminisztérium, sem a *Nemzeti Egység Pártja* nem nézte jó szemmel, s a Turul Szövetség követőtáborain (tisztújító nagygyűlésein) csakhamar kiéleződtek az ellentétek. Bár nézeteikkel jórészt Végyváry is egyetértett, döntenie kellett: a Turul Szövetséget radikális jobboldali irányba kormányozza, vagy kormánytámogató-jobboldali vonalon halad, s idomul a Nemzeti Munkatervhez. Végül a sikeresebbnek ítélt utóbbi utat választotta, miközben a népek egyes elképzeléseit is igyekezett beépíteni. Jóllehet a Szabó Gyula diákvezér irányította nyilas turulisták több prominensét 1933-1934-re kizárta, a Turul szélsőjobb csoportjainak többsége mégis megmaradt Végyváry támogatójának, mert ettől remélték, hogy megtörik az általuk túlságosan baloldali elhajlónak tartott, „népfront-politikát” folytató, jobbára aktív egyetemistákból állók erejét.

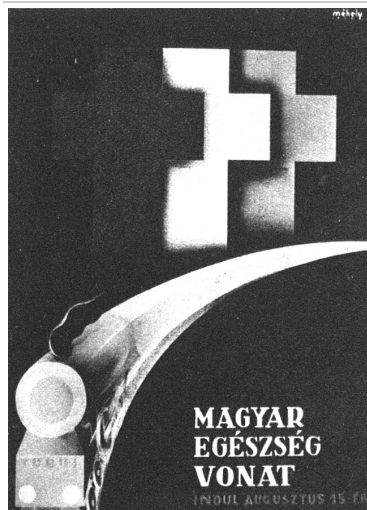
Akciók: a Magyar Egészség Hete, az Egészségvonat és a Magyar Nép Hete

A Turul Szövetség fővezérsége ezért olyan akciósorozatra szánta el magát, amely egyezett fajvédő-nacionalista törekvésekkel, de hatottak rá a népieknek a parasztság problémáira radikálisan rámutató elképzelései is. *Dérczy Ferenc* országos vezér elnökletével 1935 nyarán programiroda létesült, amelynek keretében országos méretű szociális felmérést és anyaggyűjtést rendeztek, amelynek során a devianciák (egyke, tisztálkodási- étkezési- és lakhatási szokások stb.) vizsgálatára helyezték a hangsúlyt. Ezzel párhuzamosan a kormányzattal egyeztettek egy öszre tervezett nagyszabású - a gyűjtésekre alapozó - propaganda akció ügyében. A munkálatok *Kozma Miklós* belügyminiszter és *Szily Kálmán* kultuszállamtitkár hathatós támogatásában részesültek. A *Magyar Egészség Hete* névre keresztelt program október 20 és 28. között valósult meg. Ennek keretében a városligeti Iparcsarnokban Népegészségügyi kiállítást tartottak, mely hatalmas tömegeket vonzott. Az ötletes, tematikus pavilonokba rejtett, látványelemekkel tűzdelt tárlat Konceptióját Végváry és Dérczy alakították ki. *Szendy Károly* polgármester segítette összehozni a tárlatot, tudományos anyagát pedig *Antal Lajos* főorvos és *Born József* tisztiorvosok dolgozták ki a Turul bajtársainak előzetes falufelméréseit is felhasználva. Legerősebb eleme a magyarság népegészségügyi viszonyait bemutató pavilon volt, amely nemcsak a népegészségügyi helyzetet dokumentálta, de rá is mutatott a gyógyítás módjára: egészségesebb birtokmegosztás, telepítés, egészségvédelem, az egészségbiztosítás kiterjesztése, iskolai sportoktatás erősítése. Igaz, a zsidóságot ezúttal is a bajok egyik fő okaként bélyegezték meg. A Hét ezzel párhuzamos eseménye egy nemkülönbön sikeres, az Orvosegyesület székházában (Szentkirályi u. 21.) megtartott tudományos előadássorozat volt, neves tudósok bevonásával. A Hét záróeseménye a Vigadóban, politikai és gazdasági vezetők részvételével tartott Turul Szövetség „népegészségügyi díszbóra” volt. A kormány, valamint számos állami vállalat által támogatott Magyar Egészség Hetét élénk sajtókíséret övezte, amely nemcsak a Turul Szövetség megítélésére hatott pozitívan, de szolid propagandát jelentett a falusi nép problémáinak megismerésére is. A Turul központi hetilapjában, a *Bajtárs*ban a népegészségügyi kérdések mellett egyértelműen megjelentek a szövetség mögöttes céljai is. *Kostyál László* a gömbösi politikát dicsőítő cikket közölt, amely ugyanakkor túlmutatott a rendezvénysorozat lényegén, és erősen fajvédő, antiszemita jellegű sugárzott.

Egészségügyi kiállítás a Turul Szövetség rendezésében az Iparcsarnokban

1935. október. Magyar Világhíradó 609. Forrás: [Filmhíradók Online](#) [3]

A szövetség fővezérsége meglovagolta a sikert: elhatározták, hogy a kiállítási anyagot újra hasznosítják, mégpedig úgy, hogy vonatszerelvényre szerelve, lerövidítve országszerte vándoroltatni fogják. Ezért a következő év első felében megalakult az Egészség Vonata Rendezőbizottsága, melynek sikerült elérnie, hogy a MÁV-tól kölcsönkapjanak egy 23 vagonból álló szerelvényt. Lobbijuk ismét azért lehetett sikeres, mert a kormányzat felismerte a Turulban lévő propagandalehetőségeket. Gömbös, Kozma és *Winckler István* kereskedelemügyi miniszter is nagyon jó véleménnyel voltak az előző évi kiállításról. Az egykori egyetemi diákvezér, *Bornemisza Géza* miniszter elnökletével 1936 júniusában az Iparügyi Minisztériumban, július 21-én pedig a Közegészségügyi Intézetben tárgyaltak róla, ahol az iparügyi miniszter, illetve Mikecz Ödön, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője támogatásáról biztosította a Rendezőbizottságot. (Az említett politikusok egytől-egyig a Turul Szövetség dominus tagjai voltak.) Ennek megtörténte után Végváry és Dérczy irányításával a *Magyar Egészség Vonata* néven propagandaakció vette kezdetét, védnökségét Szendy Károly budapesti polgármester és Kozma Miklós vállalta magára. A *Gyermekvédő Liga* által rendelkezésre bocsátott, 23 vagonból álló szerelvény 1936 októberében néhány hét alatt 35 állomáson állt meg, ahol az érdeklődők 20 filléres jegy megváltása ellenében megtekinthették a tárlatot, meghallgathatták a vonatot kísérő turulisták és orvosok népegészségügyi előadásait, melyekben központi szerepet kapott a telepítés, azaz a föld nélküli parasztság kisbirtokhoz juttatása. Minden állomáson ajándékokat adtak a legegészségesebb családnak és gyermeknek, egy aznap született gyermek számára pedig életbiztosítási kötvényt, sőt, a MÁV is kedvezményeket biztosított. Ugyanakkor pozitívumnak tekinthető, hogy a bajtársoknak a vonat pénzkereseti lehetőséget biztosított, mert részt vehettek a kiállítás installációinak elkészítésében, a plakátok kivitelezésében és a vonat kísérésében. Az akció reklámbevételeiből fedezett költségei 25 000 pengőre rúgtak.

Az egészségvonat plakátja.

Nemzeti Újság, Képes Melléklet, 1936. augusztus 2.

A Magyar Nép Hete plakátja

Függetlenség, Képes Melléklet, 1936. szeptember. 8.

Végváry és Dérczy folyamatosan tájékoztatta Kozmát a Magyar Egészség Vonatáról, a készülő Magyar Nép Hetéről egyaránt. A vonaton látható volt annak a mintaháznak a modellje, amit Tibolddarócon épített a kormány egy barlanglakó családnak; a rádió és az MTI bőségesen tudósított mindkét akcióról.

A Magyar Egészség Vonata bevezette az előző év folytatásának tekinthető testvérakciót: a *Magyar Nép Hetét*, amelynek gondolata már 1935-ben, a Magyar Egészség Hete idején megfogalmazódott, forgatókönyve pedig az előző évi propagandaakciót másolta. Ez esetben is sikerült megnyerni a kormányzat támogatását és szponzorációs pénzekhez jutnia. Programját az 1936. július 16-ai, az Iparügyi minisztériumban, a belügyminisztérium képviselőivel tartott megbeszéléseken véglegesítették. A koordináló rendezőbizottság élén álló Dérczy Ferenc külön propagandakönyvet [popup title="jelentetett meg" format="Default click" activate="click" close text="Turul Szövetség. A Magyar Nép Hete program. Kiállítás, kongresszus, előadások. 1936. október 2–11. Bp., Turul Sajtóvállalat Kft, [1936.]"] az alkalomra. Az 1936. október 1. és 8. közötti rendezvényre a Turul Szövetség az Iparügyi Minisztériumtól és magánvállalatoktól kapott jelentős (sajnos nem ismert) összeget. Ez tette lehetővé, hogy a 6000 m²-es Iparcsarnokban rendezett, 340 pavilonból álló és másfél száz hazai cég és közintézmény „népvédelmi tevékenységét” taglaló kiállítást rendezzenek a Turul Szövetség tagjainak bevonásával. A tárlattal egy időben október 5-e és 10-e között Nép-Föld-Egészség címmel konferenciát tartottak a Magyar Mérnök és Építész Egylet termében (Budapest, IV. [ma V.] Reáltanoda u. 13-15.), ahol a népvédelemről tudományos és ismeretterjesztő előadást tartott a népi írók, a falukutatók és a népegészségügyi szakemberek színe-java.

A Magyar Nép Hete megnyitására érkező belügyminisztert a „Turul Szövetség” vezetői fogadták

1936. október. Magyar Világhíradó 659. Forrás: [Filmhíradók Online](#) [4]

Tagadhatatlan azonban, hogy a Magyar Nép Hete rendezvénysorozat már nem övezte akkora társadalmi lelkesedést, és a sajtóvisszhang is visszafogottabb volt a korábnál. Ennek egyik oka, hogy október 5-én zajlott Budapesten a falu problémáival súlyozottan foglalkozó katolikus nagygyűlés, a másik pedig Gömbös Gyula október 1-jén bekövetkezett halála. Sokan a gömbösi társadalmpolitika újabb erőtlén kísérletének, sőt egyik propagandafogásának ítélték az egészet. Másutt a Turul önreklámjának aposztrofálták, s ilyen „*népűnnepélyből*” a falunak is elege van. Emellett a kiállítás jobboldalról is bírálatot kapott, mondván a mondanivaló nem elég „nemzeti” és zsidó szerzők is helyet kaptak benne. A mezőgazdasági munkásság és cselédség sorsát tényszerű adatokkal ábrázoló tárlókat viszont szakmai és közéleti szimpátia övezte.

Az alább bemutatott két forrás egyedülálló, hiszen nem maradt fenn más ilyen részletes dokumentum a Turul Szövetség népvédelmi propagandájáról, amely hitelesen adja vissza a Turul Szövetség ezirányú céljait. A szervezet bármennyire is erős gyökerekkel kapaszkodott ekkorra a népiek követeléseire, nem tudott elszakadni a mögötte mindvégig jelenlévő fajvédelmi töltettől, ami ugyanakkor propagandájának gátló tényezőjévé is vált.

Források

1.

Memorandum a Turul Szövetség propaganda akciójáról

1936. július 10.

TURUL SZÖVETSÉG

1936. évi

PROPAGANDA AKCIÓJA

Központi iroda:

Budapest, IV. [V.] Petőfi S. u. 9.

Telefon: 893-60.

MEMORANDUM

A Turul Szövetség 1936. évi

propaganda akciója ügyében.

A Turul Szövetség a múlt évi nagyjelentőségű Magyar Egészség Hetének folytatásaképpen az 1936. évben két nagyjelentőségű propagandaakció megvalósítását vette tervbe, s azokhoz megnyerte az összes illetékes helyek legteljesebb támogatását:

I. A *Magyar Egészség Vonatát* indítja ez évi augusztus 15-én útnak, mely az első magyar vonatkiállítás keretében a magyar egészség problémáit közvetlenül a vidék lakosságához viszi el.

Részleteit a mellékelt külön memorandum tartalmazza.

Itt csak azt kívánjuk hangsúlyozni, hogy ez a kiterjesztett értelemben vett egészségügyi vonatkiállítás magában foglalja

az egészségügyi intézmények

az egészségügyi ipar

az egészségügyi kereskedelem

reprezentatív, nívós, művészi bemutatója mellett

a népegészségügyi tudomány újszerű riportját

a maga meggyőző adataival és megoldásai formáival.

A Magyar Egészség Vonata nem foglalkozik az árusítással, de 60 állomás helyével kiválóan alkalmas, olcsóságánál, újszerűségénél fogva is, a komoly reklámértéket jelentő kereskedelmi és ipari propagandára.

Olcsóságának jellemzésére csak azt említjük meg, hogy a cca. 60 állomáson való bemutatás állomásonként és négyzetméterenként 9,35 P[engő]be, a 106 kiállítási napot figyelembe véve egy-egy napra négyszögméterenként mindössze 4,85 P-be kerül s ezért adjuk a propagandán felül a 2767 kilométeres vontatást, a kiállítási terület teljes építkezését, oldalfal és mennyezet kiképzéssel (esetleg üvegezett kirakatokkal), teljes elektromos berendezéssel, áramszolgáltatással, színes világítással stb. Hozzátesszük még, hogy Budapesten a Szent István-hét forgalmában 8 napos bemutatója lesz a vonatnak. Ezek a helydíjára a szokásos áraknak alig egynegyedét teszik ki.

Egyébként a vonatkiállítás teljes reprezentatív jellegét a rendelkezésre álló kevés hely s a magas nemzeti és erkölcsi célok is előírják.

II. Az ősszel rendezendő Magyar Föld Hete és a Turul Szövetség másik nagy propaganda akciója, melyet szeptember 26 és október 5 között rendezünk meg. Ennek keretében az *Országos Mezőgazdasági Kamarával* karöltve megrendezzük:

az *Őszi Termény és Exportkiállítást és a Magyar Föld és Népe kiállítást*, mely utóbbi

a népegészségügy

a néptáplálkozás

a szociális vonatkozások

és gazdasági problémák

tudományos és művészi riportját vetíti a szemlélő elé, és nívójával, hatásában felül fogja múlni a múlt évi kiállításunkat.

Egészen újszerű fénypropagandánk első nagyszabású magyar kezdeményezés lesz, mely a kiállításon résztvevő vállalatok számára a modern reklám minden előnyét biztosítja.

A tavalyi siker után a magyar közvélemény máris várakozással tekint ez évi rendezésünk elé és a kiállítás látogatottságát biztosítja az e célra engedélyezett félárú vasúti jegy.

Az *Őszi Termény és Export kiállítás* magában foglalja a magyar föld terményeinek összes

termelési

feldolgozási és

értékesítési vonatkozásait.

Ehhez képest nem maradhat el onnan az ezekben résztvevő

ipar és

kereskedelem

egyetlen reprezentáns vállalata sem, annival is inkább, mert

a külföldiek látogatására

az export és

propagandalehetőségekre

a legnagyobb súlyt helyezzük, és mindent elkövetünk a tömegsiker biztosítására is.

Ebben a két propaganda akciónban *kérjük a szakmai érdekképviseletek megértését, támogatását és a reprezentatív részvételét*, külön hangsúlyozván, hogy szigorú elvünk értelmében a két akció közül *csak az egyikre* kérjük egy-egy vállalat bekapcsolódását, *nehogy bárkit is két helyen terheljünk meg.*

Az erre vonatkozó *elhatároló terveinket az egyes érdekképviseletekkel külön részletesen fogjuk közölni.*

Közelebbről az a kérésünk, hogy az egyes érdekképviseletek - méltányolván kitűzött nagy nemzeti céljainkat s a közre hasznos munkásságunkat - a hozzájuk tartozó számba vehető vállalatokat külön-külön szakmai értekezletre összehívni s azon bennünket teljes súllyal támogatni és sikerünket biztosítani szíveskedjenek.

Ezeken az értekezleteken terjesztjük elő az egyes szakmákat érintő részletterveinket.

A Turul Szövetség hatalmas munkát vállalt, s ezt csak teljes sikerrel lehet megoldanunk. Ehhez kérünk megértést az összes érdekeltségek részéről, melyek bizonyára méltányolják azt, hogy akcióink a magyar egészség mellett forgalmat, a gazdasági élet minden vonatkozását vannak hivatva eredményesen szolgálni.

Budapest, 1936. július 10.

TURUL SZÖVETSÉG

A MAGYAR EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI

BAJTÁRSI EGYESÜLETEK ORSZÁGOS KÖZPONTJA

[Dérczy Ferenc szignó]

[Dr. Végváry József szignó]

orsz. vezér

fővezér,

országgyűlési képviselő.

Memorandum a Turul Szövetség „Magyar Egészség Vonat” kiállításáról

1936. április 17.

TURUL SZÖVETSÉG

MAGYAR EGÉSZSÉG VONAT

PROPAGANDÁJA

Iroda: Budapest,

IV. [V.], Petőfi Sándor u. 9.

Telefon: 893-60

MEMORANDUM

a Turul Szövetség által rendezendő Magyar Egészség Vonat

propaganda kiállítás ügyében

A Turul Szövetség, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Bajtársi Egyesületek Országos Központja a m. kir. kereskedelemügyi Miniszter Úr Ónagyméltósága támogatásával a m. kir. Államvasutak által rendelkezésre bocsátott 23 egységes típusú, terméké átalakított személykocsiból álló, a magyar népegészség érdekeit szolgáló, látványos kiállítást tartalmazó kiállítási vonatot indít útnak, mely két turnusban járja be az országot és cca. 61 városban mutatja be a vidék közönségének ezt a kiállítást.

Külföldön, Belgiumban, Hollandiában, Angliában és Franciaországban már évek óta járnak kultúra, a forgalom és a propagandaügy szolgálatában álló hasonló kiállítási vonatok, melyek önmagukat fenntartva, országainak jelentős szolgálatot tesznek. Magyarországon most tette lehetővé a MÁV, hogy mi is követhessük a modern példát, és ezzel az újszerű kiállítási és propaganda objektummal lépünk a magyar közönség elé és ezzel egyben szolgálhassuk a magyar vidék, elsősorban a magyar városok forgalmi, idegenforgalmi, egészségügyi és kulturális céljait.

A kiállítási vonat

A Turul Szövetség kiállítási vonata a MÁV által kijelölt és erre a célra alkalmas Cn típusú 23 kocsiból áll, melyek darabonként 15 m, összesen 345 m hosszúságban, egyirányú közlekedés mellett 21 teremben mutatják be a kiállítás anyagát, a népélelmélet, lakás, vízellátás, anya- és csecsemővédelem, a betegségek elleni védekezés, iskola egészségügy, egészséges táplálkozás stb. stb. tárgyköreit, valamint az egészségüggyel kapcsolatos mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vonatkozásokat és végül az egészségügyi intézmények munkáját. A kiállítási vonat hossza kb. a Kossuth Lajos utca hosszának felel meg, tehát impozáns terjedelmű. Belső felépítésében, kiképzésében és megoldásaiban a modern kiállítási művészet és tudomány minden eszközét, a technika és elsősorban a fénytechnika minden vívmányát felhasználjuk ahhoz, hogy minden tekintetben elsőrendű produkáljunk és a külföldi példákat is felülmúljunk. A Turul Szövetség múlt évi egészségügyi kiállításának, Tudományos Riportkiállításának részlete, mely európai sikert aratott, példája volt az ilyen kiállításnak. Ezt a példát akarjuk továbbfejleszteni és tökéletesíteni a kiállítási vonaton. Maga a kiállítás az egységes hatás céljából kizárólagosan mesterséges világítással nyer megoldást. Reflektorok, rejtett világító-tesztetek teszik lehetővé a kis terület perspektívájának a közönség számára művészi hatást nyújtó kihasználását. E tekintetben a kiállítás rendkívül hatásos és maradandó élmény lesz minden látogató számára.

A kiállítás menetrendje.

A Magyar Egészség Vonat építését és az abban elhelyezett kiállítás művészi és technikai kiképzését úgy óhajtjuk befejezni, hogy ez a budapesti Szent István-hét ünnepségei alatt, 1936. évi augusztus hó 15-én rendkívüli ünnepélyes keretek között legyen felavatható. Ezeknek az ünnepségeknek fényét mindenestre emelni fogja az, hogy a Miniszterelnök úr Ónagyméltósága és a kormány teljes támogatását helyezte kiállításba.

A megnyitás után 8 nappal a budapesti közönségnek és a Szent István-heti külföldi vendégeknek mutatnók be a kiállítást és onnan indulna el az őszi körútra. Az őszi körút a Dunántúl és részben az Alföld városait járná be. Útvonala: Budapest ny. p.u. - Celldömölk - Sopron - Szombathely - Körmend - Zalaegerszeg - Nagykanizsa - Kaposvár - Barcs - Szigetvár - Pécs - Szekszárd - Baja - Bácsalmás - Kiskunhalas - Kiskőrös - Kalocsa - Fülöpszállás - Kunszentmiklós - Kecskemét - Lajosmizse - Cegléd - Budapest ny. p.u. Ez a turnus 27 vidéki állomást foglal magában, nagyobb városokban két-három nap, kisebb helyeken egy nap az időzése. 52 kiállítási napot vesz igénybe. E turnusban a vonat 1439 km-t tesz meg. A téli szünet után ugyancsak Budapest ny. p.u.-ról indul ki a tavaszi útvonalra, amely az Alföldet, Tiszántúlt és a Felvidéket foglalja magában. Útvonalai: Kiskunfélegyháza - Csongrád - Szentés - Hódmezővásárhely - Szeged - Orosháza - Békéscsaba - Gyula - Gyoma - Mezőtúr - Szolnok - Kiszűszállás - Karcag - Debrecen - Hajdúböszörmény - Nyíregyháza - Szerencs - Sárospatak - Sátoraljaújhely - Miskolc - Eger - Gyöngyös - Hatvan - Salgótarján - Aszód - Balassagyarmat - Vác - Budapest. E turnusban 27 állomáson 52 kiállítási napot tölt el a vonat és 1324 km-es távolságot fut be. Összesen tehát Budapestet nem számítva 54 vidéki állomás, 106 kiállítási nap és 2763 km a két turnus teljesítménye. Meg kell jegyeznünk, hogy az állomások a MÁV kijelölése szerint állapítottak meg. Ugyanis a vonat csak a technikai befogadásra alkalmas pályaudvarokon állhat meg.

A vonatkiállítás propagandája.

A vonatkiállítás a M. Á. V. felügyelete alatt külön műszaki és felügyelő személyzettel van ellátva, mely egyúttal a kiállítási közönségnek a szükséges magyarázatokat is tudja nyújtani. A személyzet részére külön hálókocsi lesz a szerelvényhez csatolva. Itt említjük meg, hogy egy külön vasúti kocsiban saját áramfejlesztő telepével szolgáltatja a kiállítási vonatot az egész kiállítás világítási áramszükségletét.

A Magyar Egészség Vonat propagandáját a legszélesebb körben indítjuk meg. Felhasználjuk a modern propaganda minden eszközét: sajtót, plakátot, röpiratot, rádiót, mozi, a szin és fényhatásokat, melyek egyébként a kiállítás művészi részében is döntő tényezői lesznek a sikernek. Az egyes állomáshelyek környezetét külön autókaraván járja be előzetesen, mely rádió és reklámkocsikkal felszerelve adja hírt az egyes kiállítási helyek környékén, minden faluban a kiállítás idejét és részletes programját. Ez az újszerű propaganda egyben megfelelő közérdekű egyéb propaganda-szolgáltatásokra is alkalmas.

A vidéki kiállítások programja.

Az egyes városokban (kiállítási helyeken) nemcsak a vonatkiállítást óhajtjuk bemutatni, hanem a vármegyékkel, az érdekelt városokkal (nagyközségekkel), a Magyar Városok Szövetségével, továbbá a helyi kulturális, társadalmi, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi érdekeltségekkel, valamint a Turul Szövetség ottani szervezeteivel együttműködésben olyan program összeállítását vettük tervbe, amely alkalmas arra, hogy a népegészségügy szolgálatát mellett a helyi érdekeket, főként a forgalmat megfelelően szolgálja. A kereskedelemügyi minisztérium részéről megvan a hajlandóság, hogy a MÁV-val együttesen később összeállítandó pontos menetrend-szerű napoknak megfelelően az egyes helyekre félárú menetjegy-kedvezményt biztosíthassunk a vonatkiállításra utazók számára. Mindez hatalmas szervezetet és még nagyobb szervezést igényel s ezért már eleve kérjük az összes érdekelteket, hogy a Turul Szövetség központi propaganda irodája (Budapest, IV. [V.] Petőfi Sándor u. 9. Telefon: 893-60) részéről ez ügyben érkező megkereséseket ez ügy érdekében sűrűn és mindenkor érdemben elintézzni szíveskedjenek. A központi propaganda iroda minden tekintetben és azonnal készséggel nyújt felvilágosítást az érdeklődőknek, s csak azt kéri, hogy e nagyszabású országos akcióban úgy a hatóságok, mint az érdekeltségek a legmesszebbmenő támogatásban részesítsék.

Budapest, 1936. április 17.

TURUL SZÖVETSÉG
A MAGYAR EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI
BAJTÁRSI EGYESÜLETEK ORSZÁGOS
KÖZPONTJA

[Dérczy Ferenc - szignó]

országos vezér

országgyűlési képviselő

[Dr. Végváry József - szignó]

fővezér

Jelzet: MOL K 148 934. cs. 17. t. 3055. sz. *Turul Szövetség Magyar Nép Hete, 11-14.*

Címkék:

1936 ^[5]

Turul Szövetség ^[6]

propaganda ^[7]

Gömbös Gyula ^[8]

vasút ^[9]

egészségügy ^[10]

Kiadás: 12. évfolyam (2012) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/nepvedelmi_propaganda_a_turul_szovetsegeben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/nepvedelmi_propaganda_a_turul_szovetsegeben.html

[2] <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=1646#>

[3] <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=1636#>

[4] <http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2038>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1936>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/turul-szovetseg>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/propaganda>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gombos-gyula>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/vasut>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/egeszsegugy>